

Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora
Insurance Supervision Agency - Montenegro

IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA
U CRNOJ GORI
za 2018. godinu

Jun, 2019. godine

SADRŽAJ:

INDEX TABELA I GRAFIKA	3
I UVOD.....	5
1.1 Makroekonomski pokazatelji.....	7
II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA.....	8
2.1 Društva za osiguranje.....	8
2.2 Društva koja se bave poslovima zastupanja u osiguranju, posredovanja u osiguranju i poslovima pružanja drugih usluga u osiguranju	8
2.3 Zastupnici i posrednici u osiguranju	10
2.4 Zaposleni u društvima za osiguranje	10
III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA.....	11
3.1 Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u	11
3.2 Gustina osiguranja	12
3.3 Struktura bruto fakturisane premije prema grupama osiguranja: životna i neživotna osiguranja	13
3.4 Bruto fakturisana premija osiguranja po vrstama osiguranja.....	14
3.5 Koncentracija tržišta osiguranja	16
3.6 Tržišno učešće društava za osiguranje	16
3.7 Obavezna osiguranja u saobraćaju.....	18
3.8 Društva koja se bave poslovima zastupanja, posredovanja u osiguranju	19
IV STRUKTURA AKTIVE	21
V STRUKTURA PASIVE.....	23
5.1 Tehničke rezerve.....	24
VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVI	27
VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU	29
VIII POKAZATELJI POSLOVANJA.....	29
8.1 Adekvatnost kapitala i solventnost	29
8.2 Reosiguranje	29
8.3 Neto mjerodavni tehnički rezultat i Rentabilnost imovine i sopstvenih sredstava.....	30
8.4 Likvidnost.....	31
8.5 Pokazatelji šteta.....	31
IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE.....	34

INDEX TABELA I GRAFIKA**Tabele**

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja 2013. - 2018. godina.....	7
Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2018. godine	8
Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju	9
Tabela 4. Pregled preduzetnika koji su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju	9
Tabela 5. Pregled banaka koje su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori.....	9
Tabela 6. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju	9
Tabela 7. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranju .	10
Tabela 8. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2013. - 2018. godina.....	10
Tabela 9. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2017. i 2018. godini	13
Tabela 10. Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2017. i 2018. godini.....	14
Tabela 11. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2016. - 2018. godina.....	16
Tabela 12. Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2017. i 2018. godini	19
Tabela 13. Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2018. godini.....	20
Tabela 14. Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine	21
Tabela 15. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine	22
Tabela 16. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine	23
Tabela 17. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine ...	25
Tabela 18. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine	26
Tabela 19. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2017. godine i na 31. 12. 2018. godine.....	29
Tabela 20. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine.....	30
Tabela 21. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2018. godine	30
Tabela 22. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta	31
Tabela 23. Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine	32
Tabela 24. Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine	32
Tabela 25. Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine.....	33
Tabela 26. Kombinovana kvota neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine.....	33

Grafikoni

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2013. – 2018. godina (%)	11
Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2013. -2018. godina (EUR)	12
Grafik 3. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2013. – 2018. godina (u mil. EUR)	13
Grafik 4. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2013. - 2018. godina	14
Grafik 5. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanjoj premiji u 2018. godini	17
Grafik 6. Učešće društava u bruto fakturisanjoj premiji životnog osiguranja u 2018. godini	17
Grafik 7. Učešće društava u bruto fakturisanjoj premiji neživotnog osiguranja u 2018. godini	18
Grafik 8. Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturisanjoj premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2017. i 2018. godinu	19
Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine	24
Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine	26
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine	28
Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2018. godine	28

I UVOD

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2018. godinu pripremljen je na osnovu analize statističkih, finansijskih i nadzornih izvještaja dostavljenih Agenciji za nadzor osiguranja od strane društava za osiguranje, društava za zastupanje u osiguranju, društava za posredovanje u osiguranju, preduzetnika - zastupnika u osiguranju, banaka koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju, agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju i izvještaja Udruženja - Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore.

Agencija za nadzor osiguranja je, kao nadležna institucija za nadzor nad sprovođenjem Zakona o osiguranju i nad obavljanjem poslova iz djelatnosti osiguranja u Crnoj Gori, i u 2018. godini nastavila da sprovodi aktivnosti u cilju zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Na crnogorskom tržištu osiguranja je tokom 2018. godine poslovalo devet društava za osiguranje, od čega je pet društava obavljalo poslove neživotnih osiguranja, dok je poslove životnih osiguranja obavljalo četiri društva za osiguranje.

Crnogorsko tržište osiguranja u 2018. godini, kao i u prethodnoj godini, karakterišu pozitivni trendovi u kretanju glavnih pokazatelja. Ukupna bruto fakturisana premija na crnogorskom tržištu osiguranja u 2018. godini iznosila je 86,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 6,2% u odnosu na 2017. godinu. Ukupna penetracija je neznatno manja u odnosu na 2017. godinu i iznosila je 1,88%, dok je gustina osiguranja iznosila 139,6 EUR i zabilježila je rast od 6,2% u poređenju sa 2017. godinom.

Sektor osiguranja je u 2018. godini nastavio profitabilno poslovanje sa svih devet društava za osiguranje koja su ostvarila ukupnu neto dobit u visini od 7,1 mil. EUR.

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2018. godine, iznosila je 212 mil. EUR, što predstavlja rast od 2,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2017. godine. Rast vrijednosti aktive generisan je, prije svega, rastom kategorije „kratkoročna finansijska ulaganja” koja su na kraju 2018. godine iznosila 22,5 mil. EUR, čemu je najviše doprinjela primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda i reklasifikacija ulaganja dospelosti kraće od godine dana iz dugoročnih u kratkoročna finansijska ulaganja, i to najviše u dijelu ulaganja u obveznice Države Crne Gore. Naime, crnogorski osiguravači su na dan 31. 12. 2018. godine raspolagali sa dugoročnim i kratkoročnim obveznicama Države Crne Gore u ukupnoj vrijednosti od 138,7 mil. EUR, što je za 8,7% više u odnosu na kraj 2017. godine.

Tehničke rezerve, kao rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja, na dan 31. 12. 2018. godine, na nivou svih društava za osiguranje, su iskazane u visini od 128,5 mil. EUR, što predstavlja rast od 4,9% u odnosu na dan 31. 12. 2017. godine. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi ukazuje da su društva za osiguranje na kraju 2018. godine od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine plasirala 136,2 mil. EUR čime je od strane svih društava za osiguranje obezbijeđena pokrivenost bruto tehničkih rezervi propisanim oblicima iznad zahtijevanog nivoa.

Na dan 31. 12. 2018. godine svih devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno tj. ispunjavalo je tri uslova propisana Zakonom o osiguranju i to:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Pokazatelj solventnosti osiguravača, kao indikator sposobnosti istih da raspoloživim novčanim sredstvima blagovremeno izmiruju sve obaveze, je na kraju 2018. godine na nivou tržišta ostvario prosječnu vrijednost od 1,8. Na dan 31. 12. 2018. godine sva društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna.

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje.

U 2018. godini ostvaren je rast udjela reosiguravača u bruto riješenim štetama od 127,8% i pad provizije odobrene od strane reosiguravača društvima za osiguranje od 15,5%, kao i pad premije prenijete u reosiguranje od 6,4% i udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama od 7,8%. Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ostvaren je visok nivo pokazatelja ažurnosti u rješavanju šteta od 92,7%.

U domenu normativnih aktivnosti najvažnije aktivnosti Agencije u 2018. godini bile su aktivnosti na početku izrade novog Zakona o osiguranju, zasnovanog na odredbama direktive Solventnost II, koji je po Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji planiran za utvrđivanje na Vladi Crne Gore do kraja 2020. godine. Aktivnosti na izradi novog Zakona o osiguranju otpočele su istovremeno sa projektom IPA II Assistance 2014-2020, twinning projekat pod nazivom „Finansijske usluge: usklađivanje sa EU ACQUIS-om i jačanje kapaciteta supervizora“. Projektne aktivnosti obilježile su veći dio 2018. godine, a u toku izrade novog Zakona o osiguranju donijeta je odluka da se u taj zakon prenesu i zahtjevi direktive o distribuciji osiguranja EC 2016/97 (IDD). Ova direktiva će znatno pooštriti zahtjeve koji se postavljaju pred svim distributerima osiguranja (kako za posrednike i zastupnike, tako i za prodaju u društvima za osiguranje).

Pored ovih aktivnosti, Agencija je imala i aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju. Ovaj Zakon, kojim se prenosi Direktiva 2009/103/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o osiguranju od građansko-pravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i obavezi osiguranja od te odgovornosti i neki zahtjevi Regulative (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta o zahtjevima za osiguranje za vazdušne prevoznike i operatore vazduhoplova, u proceduri je pred Evropskom komisijom od kraja januara 2018. godine. U oktobru 2018. godine Agencija je primila prvi set komentara Evropske komisije na predloženi tekst, na koji je uputila odgovor. Drugi set pitanja pristigao je početkom 2019. godine, na koji je Agencija odgovorila, pa se u trenutku sačinjavanja ovog izvještaja konačni odgovor Evropske komisije još čeka.

U dijelu podzakonske regulative, u 2018. godini Agencija je donijela nove *Smjernice o bližoj sadržini pravilnika o načinu saosiguranja i reosiguranja* kojima se propisuju mjere i aktivnosti koje društva za osiguranje treba da preduzmu u cilju bližeg utvrđivanja sadržine pravilnika o uslovima i načinu saosiguranja i reosiguranja, koji je shodno članu 39 Zakona o osiguranju, obavezni akt poslovne politike.

Dodatno, donešene su i nove *Pripremne smjernice o upravljanju društvima za osiguranje* koje uvode i definišu postepeni prelazak na standarde direktive Solventnosti II u dijelu upravljanja društvom za osiguranje. Agencija je donošenje ovih smjernica cijnila kao značajan korak iz razloga daljeg usklađivanja poslovanja društava za osiguranje i domaće regulative sa zahtjevima direktive Solventnost II. Takođe Agencija je izradila *Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za neistekle rizike* kojim je uvedeno obavezno formiranje rezervacija za neistekle rizike, koje se obrazuju za pokriće obaveza iz osiguranja koje nastaju u narednom periodu po ugovorima o osiguranju iz tekućeg perioda, odnosno za pokriće očekivanog iznosa šteta i troškova u narednom periodu ako taj očekivani iznos prelazi iznos rezervi za prenosne premije shodno primjenama *Međunarodnog računovodstvenog standarda 4*. Agencija je pripremila, a Ministarstvo finansija Crne Gore donijelo *Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društava za osiguranje*, kojim se propisuju vrste imovine u koje se mogu deponovati i ulagati sredstva tehničkih rezervi društva za osiguranje, ograničenja deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi, kao i visina sredstava koja društva za osiguranje mogu deponovati i ulagati u inostranstvu.

1.1 MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Prema preliminarnim podacima iz Zavoda za statistiku Crne Gore - Monstat u 2018. godini BDP je porastao za 4,9% i iznosio je 4,619 mlrd. EUR, dok je stopa inflacije iznosila 1,6%. Prema preliminarnim podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2018. godini iznosila je 17,8%, dok je prema procjenama Ministarstva finansija budžetski deficit Crne Gore iznosio 168,4 mil. EUR, odnosno 3,6% BDP-a.

U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja 2013. - 2018. godina

Pokazatelji	2013	2014	2015	2016	2017 ¹	2018
BDP -tržišne cijene (mil. EUR)	3.362,5	3.457,9	3.654,5	3.954,2	4.299,1	4.619,1
BDP per capita (EUR)	5.413	5.561	5.873	6.352	6.908	7.424
Stopa rasta BDP	3,5%	1,8%	3,4%	2,9%	4,7%	4,9
Inflacija (CPI)	0,3%	-0,3%	1,4%	1,0%	1,9%	1,6%
Broj stanovnika	621.200	621.800	622.218	622.387	622.359	622.182
Broj nezaposlenih	34.514	34.687	39.991	49.487	51.262	41.378
Broj zaposlenih	171.474	173.595	175.617	177.908	182.368	190.132
Prosječna bruto plata (EUR)	726	723	725	751	765	766
Prosječna neto plata (EUR)	479	477	480	499	510	511
Budžetski suficit/deficit (mil. EUR)	-121,71	-107	-291,2472643	-129,4	-236,9	-168,4
Izvoz (hilj. EUR)	375.585	333.166	317.172	325.846	371.463	400.107
Uvoz (hilj. EUR)	1.773.352	1.784.214	1.841.524	2.061.688	2.303.503	2.553.580
Spoljnotrgovinski bilans (hilj. EUR)	-1.397.767	-1.451.048	-1.524.352	-1.735.842	-1.932.039	-2.153.473

Izvor: Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Ministarstvo finansija Crne Gore i Zavod za zapošljavanje Crne Gore

¹ Podaci prikazani u Izveštaju o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2017. godinu bili su preliminarni pa su korekcije odrađene u skladu sa objavljenim konačnim podacima.

II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Na crnogorskom tržištu osiguranja u toku 2018. godine poslove osiguranja je obavljalo devet društava: četiri društava za osiguranje se bavilo poslovima životnih osiguranja, a pet društava poslovima neživotnih osiguranja.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2018. godine

DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST ŽIVOTNOG OSIGURANJA
Grawe osiguranje AD
Lovćen životna osiguranja AD
Uniqa životno osiguranje AD
Wiener Städtische životno osiguranje AD
DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST NEŽIVOTNOG OSIGURANJA
Generali osiguranje Montenegro AD Podgorica
Swiss osiguranje AD Podgorica
Sava osiguranje AD Podgorica
Lovćen osiguranje AD Podgorica
Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica

Akcijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. godine je iznosila 45,8 mil. EUR, što predstavlja pad u odnosu na 2017. godinu za 6,5%². Vrijednost stranog kapitala je iznosila 40,5 mil. EUR, sa ostvarenim učešćem od 88,4% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg kapitala 5,3 mil. EUR, sa učešćem od 11,6%. U toku 2018. godine društvo Lovćen životna osiguranja povećalo je vrijednost akcijskog kapitala za 400 hilj. EUR.

2.2 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA U OSIGURANJU, POSREDOVANJA U OSIGURANJU I POSLOVIMA PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU

Na kraju 2018. godine na tržištu osiguranja Crne Gore dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju imalo je 21 društvo za zastupanje, 2 preduzetnika – zastupnika u osiguranju i 7 banaka.

² Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. godine je iznosila 49 mil. EUR. Savjet Agencije je u 2017. godini donio Rješenje kojim je dao saglasnost društvu Atlas life AD Podgorica za prenos portfelja osiguranja na Grawe osiguranje AD Podgorica i saglasnost za dobrovoljnu likvidaciju čime je dozvola za obavljanje poslova osiguranja, izdata društvu za osiguranje Atlas Life AD Podgorica prestala da važi 15. 01. 2018. godine, što je uzrokovalo smanjenje ukupnog akcijskog kapitala na tržištu osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine.

Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
2.	AM CAPITAL DOO Podgorica	zastupanje
3.	ČELEBIĆ LOYAL DOO Podgorica	zastupanje
4.	DOZ DOO Podgorica	zastupanje
5.	EXPERIENCE DOO Tivat	zastupanje
6.	Ideal Life DOO Podgorica	zastupanje
7.	IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
8.	Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
9.	KONTAKT DOO Podgorica	zastupanje
10.	Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
11.	Obses DOO Podgorica	zastupanje
12.	Premija Plus DOO Podgorica	zastupanje
13.	PRIMS DOO Nikšić	zastupanje
14.	Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
15.	Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
16.	Safe Invest Plus DOO Podgorica	zastupanje
17.	Safe Life DOO Podgorica	zastupanje
18.	Sava Agent DOO Podgorica	zastupanje
19.	Swiss Plus DOO Podgorica	zastupanje
20.	UNIKAPA DOO Bar	zastupanje
21.	WVP DOO Budva	zastupanje

Tabela 4. Pregled preduzetnika koji su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik
2.	Premium yacht Insurance MNE Bar	zastupnik-preduzetnik

Tabela 5. Pregled banaka koje su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori

Red. br.	Naziv banke	Djelatnost
1.	Addiko Bank AD	zastupanje
2.	Atlas banka AD	zastupanje
3.	Erste Banka AD	zastupanje
4.	Hipotekarna banka AD	zastupanje
5.	NLB Banka AD	zastupanje
6.	Societe Generale banka Montenegro AD	zastupanje
7.	Prva banka Crne Gore AD	zastupanje

Dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju imalo je 10 društava za posredovanje u osiguranju.

Tabela 6. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
2.	AM Capital Team DOO Podgorica	posredovanje

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
3.	Amon Broker DOO Podgorica	posredovanje
4.	APO Plus DOO Podgorica	posredovanje
5.	Auctor DOO Podgorica	posredovanje
6.	Broker INS DOO Podgorica	posredovanje
7.	Omega Broker DOO	posredovanje
8.	Partner M DOO Podgorica	posredovanje
9.	Status Broker DOO Podgorica	posredovanje
10.	WVPCG DOO Budva	posredovanje

Dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranja imale su 2 agencije.

Tabela 7. Pregled društava koja su na kraju 2018. godine imali dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranju

Red.br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Montenegro Assistance DOO	obavljanje drugih poslova u osiguranju
2.	PROFESSIONAL INSURANCE ASSISTANCE DOO	obavljanje drugih poslova u osiguranju

2.3 ZASTUPNICI I POSREDNICI U OSIGURANJU

U toku 2018. godine Agencija za nadzor osiguranja je, u skladu sa Zakonom o osiguranju, izdala 43 ovlašćenja fizičkim licima - zastupnicima i posrednicima u osiguranju, koji su položili stručni ispit za obavljanje tih poslova i ispunili druge uslove propisane Zakonom.

Takođe, na dan 31. 12. 2018. godine 601 fizičko lice u Crnoj Gori posjedovalo je ovlašćenje za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, 50 fizičkih lica ovlašćenje za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, dok je 267 fizičkih lica posjedovalo ovlašćenje za obavljanje poslova zastupanja i posredovanja u osiguranju.

2.4 ZAPOSLENI U DRUŠTVIMA ZA OSIGURANJE

U 2018. godini ukupno 953 zaposlena lica bilo je u radnom odnosu sa društvima za osiguranje što predstavlja pad od 2,2% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 8. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2013. - 2018. godina³

Godine	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje	958	947	921	934	974	953

³ U skladu sa promjenom metodologije Agencije za nadzor osiguranja u dijelu prikaza broja zaposlenih lica u radnom odnosu sa društvima za osiguranje u Crnoj Gori korigovani su podaci i za period od 2013. do 2017. godine (uključen je i radni odnos zaposlenih sa nepunim i skraćenim radnim vremenom, kao i dopunskim radom).

III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

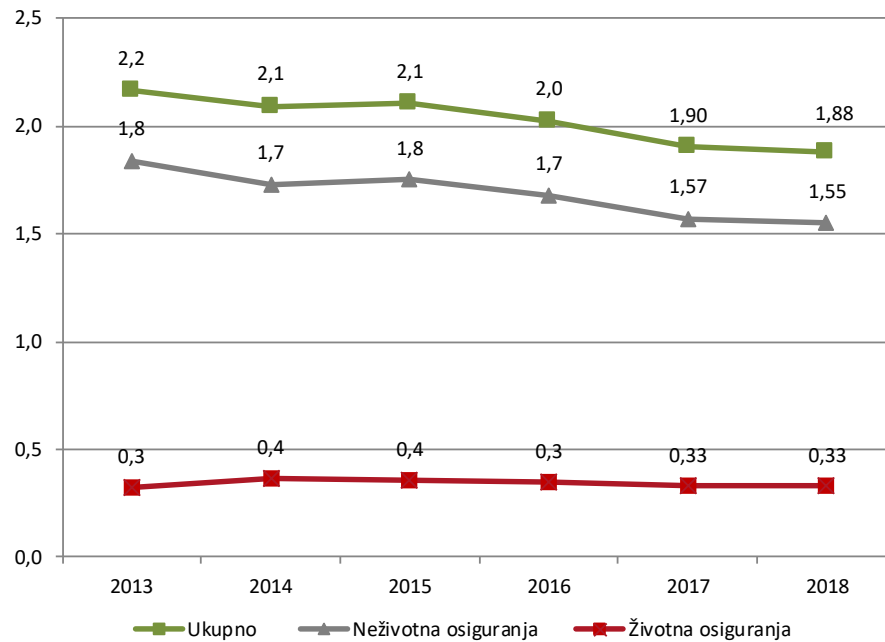
Društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu su u 2018. godini ostvarila bruto fakturisanu premiju u iznosu od 86,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 6,2% u odnosu na premiju ostvarenu u 2017. godini.

Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja iznosila je 15,2 mil. EUR i zabilježila je rast od 7,5%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja iznosila 71,6 mil. EUR i takođe ostvarila rast od 5,9% u odnosu na 2017. godinu.

3.1 UČEŠĆE BRUTO FAKTURISANE PREMIJE U BDP-U⁴

U 2018. godini penetracija osiguranja je iznosila 1,88% i bila je na neznatno nižem nivou u poređenju sa 2017. godinom. Učešće bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja u BDP-u je na neznatno nižem nivou i iznosilo je 1,55%, dok je učešće bruto fakturisane premije životnih osiguranja u BDP-u iznosilo 0,33%. Penetracija osiguranja u zemljama EU je iznosila prosječno 7,53% u 2017. godini⁵.

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2013. – 2018. godina (%)

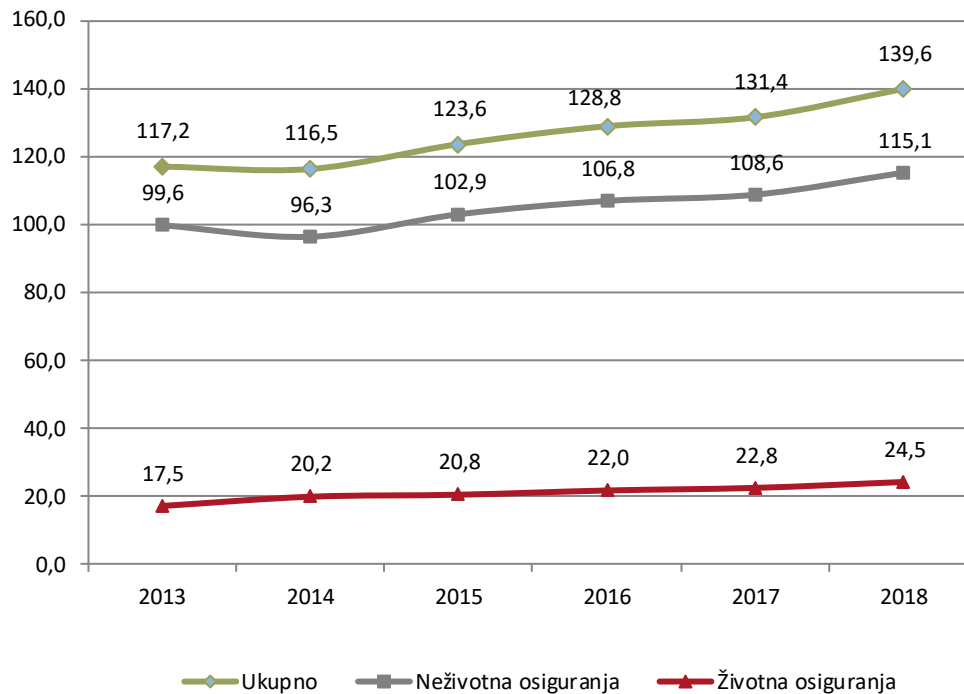
⁴ Kako je Zavod za statistiku Crne Gore - Monstat objavio rezultate obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Crne Gore za 2017. godinu, kao i revidiranu vremensku seriju podataka BDP-a za period 2010 - 2015. godine tako je Agencija za nadzor osiguranja izvršila novi obračun učešća bruto fakturisane premije u BDP-u za period 2013 -2015. godine.

⁵ Izvor: Insurance Europe, European Insurance - Key Facts: 2017 data, published in October 2018.

3.2 GUSTINA OSIGURANJA

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2018. godini iznosila je 139,6 EUR, što predstavlja rast od 6,2% u odnosu na 2017. godinu. U 2018. godini pokazatelj gustine životnih osiguranja iznosio je 24,5 EUR po glavi stanovnika, dok je pokazatelj gustine neživotnih osiguranja iznosio 115,1 EUR po glavi stanovnika. Gustina osiguranja u Crnoj Gori je još uvijek na značajno nižem nivou u poređenju sa prosjekom zemalja članica EU, gdje je u 2017. godini ovaj pokazatelj iznosio 2.030 EUR⁶.

Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika⁷, 2013. -2018. godina (EUR)

⁶ Izvor: Insurance Europe, European Insurance - Key Facts: 2017 data, published in October 2018.

⁷ Izvor podataka o broju stanovnika: Procjena stanovništva Zavoda za statistiku Crne Gore - Monstat u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list CG", br. 18/12) i Godišnjim planom statističkih istraživanja ("Sl. list CG", br. 53/11).

3.3 STRUKTURA BRUTO FAKTURISANE PREMIJE PREMA GRUPAMA OSIGURANJA: ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA

Na tržištu osiguranja u Crnoj Gori i u 2018. godini dominantno učešće od 82,5% u ukupnoj tržišnoj bruto fakturisanj premiji ostvaruju neživotna osiguranja. Životna osiguranja u Crnoj Gori, i pored konstantnog trenda rasta, su i dalje na relativno niskom nivou razvoja i u 2018. godini ostvaruju učešće u ukupnoj bruto fakturisanj premiji osiguranja od 17,5%, odnosno rast za 0,2 procentna poena u odnosu na 2017. godinu.

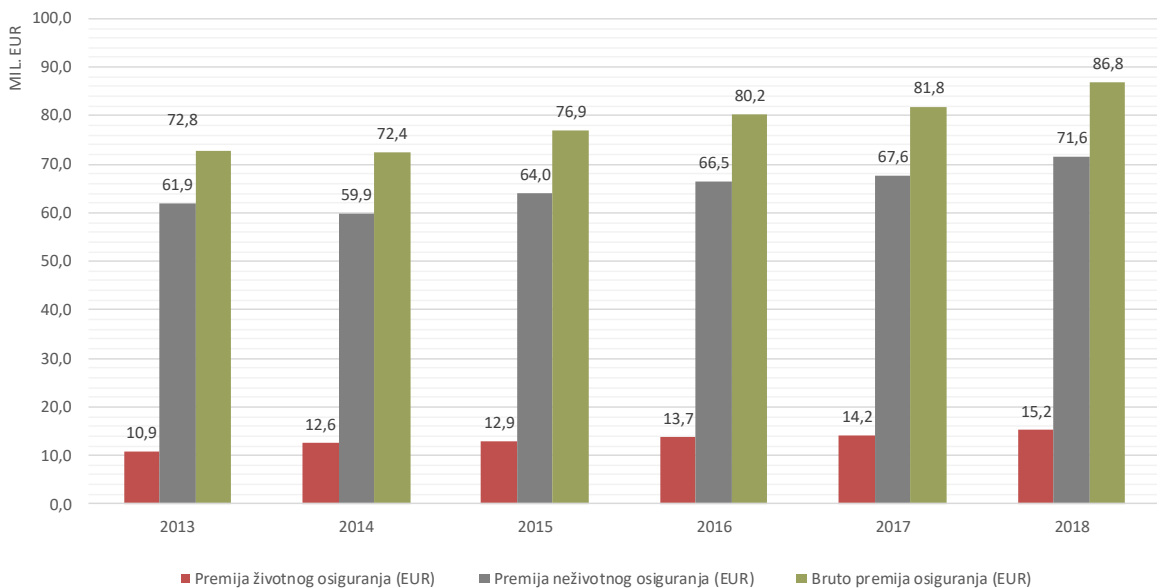
Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja zabilježila je rast od 7,5%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja ostvarila rast od 5,9% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 9. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2017. i 2018. godini

Grupa osiguranja	2017		2018		Index 2018/2017
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Životno osiguranje	14.166.204	17,3%	15.227.254	17,5%	107,5
Neživotno osiguranje	67.606.707	82,7%	71.602.164	82,5%	105,9
UKUPNO	81.772.912	100%	86.829.419	100%	106,2

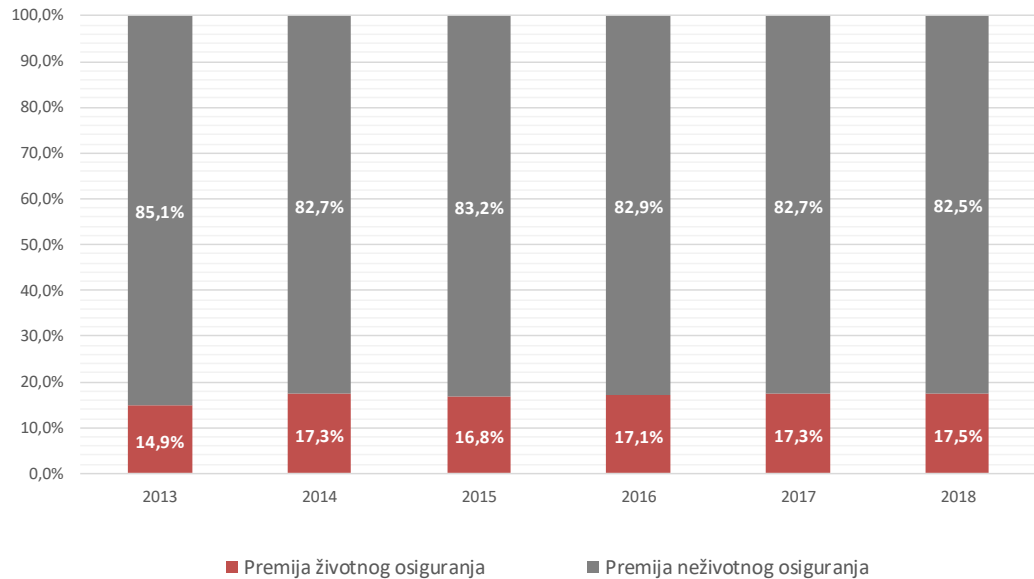
Na narednom grafiku dat je prikaz kretanja bruto fakturisane premije na ukupnom nivou i po grupama osiguranja za period 2013. – 2018. godina:

Grafik 3. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2013. – 2018. godina (u mil. EUR)

Životno osiguranje za period od 2013. do 2018. godine konstantno ostvaruje rast i to po prosječnoj godišnjoj stopi od 7,1%, dok je neživotno osiguranje uz oscilacije osvarilo prosječnu godišnju stopu rasta od 3%.

Grafik 4. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2013. - 2018. godina

3.4 BRUTO FAKTURISANA PREMIJA OSIGURANJA PO VRSTAMA OSIGURANJA

Rastu ukupne bruto fakturisane premije na nivou tržišta osiguranja najviše je doprinio rast bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja i to u apsolutnom iznosu od 3.995.457 EUR, dok je rast bruto fakturisane premije životnih osiguranja iznosio 1.061.050 EUR.

Najzastupljenija vrsta osiguranja na tržištu je, i dalje, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila gdje je fakturisano 36,7 mil. EUR bruto premije i ostvareno učešće od 42,3% u ukupno fakturisanj premiji na tržištu. Pored ove vrste, značajnija učešća su ostvarila osiguranje života (15,7%), osiguranje od posljedica nezgode (12,4%), ostala osiguranja imovine (8,1%) i kasko osiguranje motornih vozila (7,38%). Ove vrste osiguranja u tržišnoj bruto fakturisanj premiji u 2018. godini su učestvovala sa 85,7% što predstavlja blagi rast u odnosu na 2017. godinu kada je učešće ovih 5 vrsta osiguranja iznosilo 85,2%.

Prethodno navedeni pokazatelji ukazuju na visoku koncentraciju tržišta na veoma mali broj vrsta osiguranja, ali i na činjenicu da i dalje najznačajniju zastupljenost na tržištu osiguranja imaju obavezna osiguranja u saobraćaju i to na nivou od 43,5%.

Tabela 10. Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2017. i 2018. godini

Vrsta osiguranja	2017		2018		Index 2018/2017
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osiguranje od posljedica nezgode	9.812.569	12,0%	10.737.117	12,4%	109,4
Zdravstveno osiguranje	1.848.356	2,3%	2.382.827	2,7%	128,9
Osiguranje motornih vozila	5.584.293	6,8%	6.322.805	7,3%	113,2
Osiguranje šinskih vozila	150.515	0,2%	138.976	0,2%	92,3
Osiguranje vazduhoplova	480.011	0,6%	211.748	0,2%	44,1
Osiguranje plovnih objekata	196.558	0,2%	207.291	0,2%	105,5
Osiguranje robe u prevozu	461.177	0,6%	415.131	0,5%	90,0
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	3.405.683	4,2%	3.126.404	3,6%	91,8

Vrsta osiguranja	2017		2018		Index 2018/2017
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Ostala osiguranja imovine	6.821.887	8,3%	6.998.117	8,1%	102,6
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	34.774.121	42,5%	36.728.961	42,3%	105,6
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	700.400	0,9%	544.813	0,6%	77,8
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	246.945	0,3%	267.684	0,3%	108,4
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	1.463.843	1,8%	1.620.765	1,9%	110,7
Ostale vrste neživotnih osiguranja	1.660.350	2,0%	1.899.525	2,2%	114,4
Ukupno neživotna osiguranja	67.606.707	82,7%	71.602.164	82,5%	105,9
Osiguranje života	12.639.596	15,5%	13.616.919	15,7%	107,7
Rentno osiguranje	42.730	0,1%	51.606	0,1%	120,8
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.482.548	1,8%	1.555.529	1,8%	104,9
Ostale vrste životnih osiguranja	1.330	0,0%	3.200	0,0%	240,6
Ukupno životna osiguranja	14.166.204	17,3%	15.227.254	17,5%	107,5
UKUPNO	81.772.912	100%	86.829.419	100%	106,2

Posmatrano prema vrstama grupe neživotnih osiguranja, rastu bruto fakturisane premije u odnosu na 2017. godinu doprinio je, u najznačajnijoj mjeri, rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila i to za 1.954.839 EUR u apsolutnom iznosu, odnosno za 5,6%. Takođe, do rasta bruto fakturisane premije došlo je i u vrsti osiguranje od posljedica nezgode za 924.548 EUR (9,4%), kasko osiguranje motornih vozila za 738.513 EUR (13,2%), zdravstveno osiguranje za 534.472 EUR, odnosno za 28,9%, ostale vrste neživotnih osiguranja za 239.175 EUR (14,4%), ostala osiguranja imovine za 176.230 EUR (2,6%), osiguranja od opšte odgovornosti za štetu za 156.922 EUR (10,7%), osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata za 20.739 EUR (8,4%) i osiguranje plovnih objekata za 10.733 EUR (5,5%). Istovremeno, došlo je do pada bruto fakturisane premije u vrsti osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti i to u apsolutnom iznosu za 279.279 EUR (8,2%), kod osiguranja vazduhoplova za 268.262 EUR (55,9%), kod osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova za 155.587 EUR (22,2%), osiguranja robe u prevozu za 46.046 EUR (10%) i osiguranja šinskih vozila za 11.539 EUR (7,7%).

Rastu bruto fakturisane premije grupe životnih osiguranja u 2018. godini doprinio je u najznačajnijoj mjeri rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranje života i to za 977.323 EUR u apsolutnom iznosu, odnosno za 7,7%. Takođe, do rasta bruto fakturisane premije došlo je i u vrsti dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života za 72.981 EUR (4,9%), rentno osiguranje za 8.876 EUR (20,8%) i druge vrste životnog osiguranja za 1.870 EUR (140,6%).

Posmatrano prema vrstama osiguranja u grupi životnih osiguranja najzastupljenija vrsta je osiguranje života koja je iznosila 13,6 mil. EUR (89,4% ukupne bruto fakturisanoj premiji životnih osiguranja). Pored ove vrste, značajno učešće od 10,2% u bruto fakturisanoj premiji životnih osiguranja ima dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života gdje je fakturisano 1,5 mil. EUR, koja zajedno sa osiguranjem života čini 99,6% ukupne bruto fakturisane premije životnih osiguranja.

Broj aktivnih osiguranja života na kraju 2018. godine iznosio je 51.870, dok je broj životno osiguranih lica iznosio 52.715. Društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su u toku 2018. godine zaključila 18.839 novih osiguranja života, što je za 6,2% manje u odnosu na 2017. godinu. U posmatranom periodu kod osiguranja života stornirano je 7.470 polisa, a redukovano 1.153 polise.

3.5 KONCENTRACIJA TRŽIŠTA OSIGURANJA

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁸, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekoncentrisano tržište (visok nivo konkurencije);
- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol).

Vrijednost HHI za crnogorsko tržište osiguranja u periodu od 2016. do 2018. godine kreće se u granicama koncentrisanog tržišta. Značajno je navesti da je vrijednost Herfindahl-Hirschman indeks od 2016. godine u konstantnom padu, pa je i u 2018. godini nastavljen isti trend.

Tabela 11. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2016. - 2018. godina

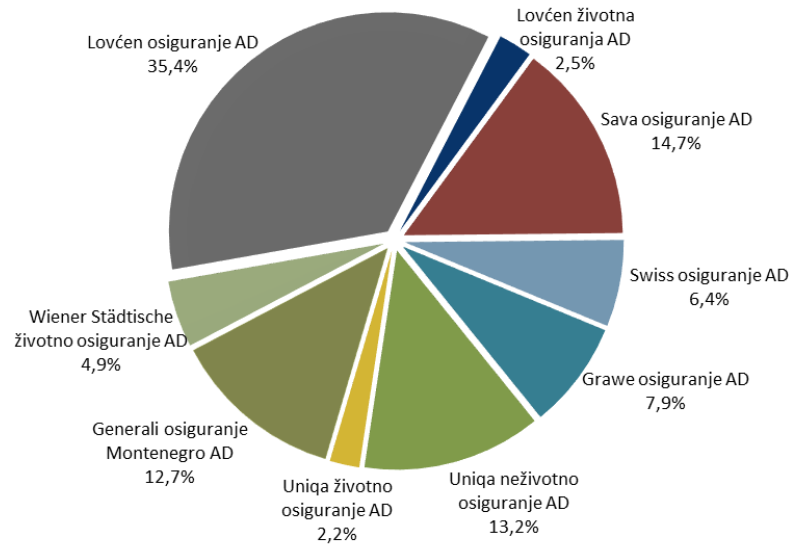
Naziv društva	2016			2017			2018		
	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI
Lovćen osiguranje	29.897.784	37,3%	1.391,0	29.891.418	36,6%	1.336,2	30.722.331	35,4%	1.251,9
Lovćen životna osiguranja	1.254.360	1,6%	2,4	1.373.821	1,7%	2,8	2.158.562	2,5%	6,2
Sava osiguranje	11.656.792	14,5%	211,4	12.354.736	15,1%	228,3	12.804.286	14,7%	217,5
Grawe osiguranje	5.139.297	6,4%	41,1	6.046.355	7,4%	54,7	6.897.599	7,9%	63,1
Swiss osiguranje	3.466.189	4,3%	18,7	4.121.879	5,0%	25,4	5.551.962	6,4%	40,9
Generali osiguranje Montenegro	10.957.393	13,7%	186,8	10.852.894	13,3%	176,1	11.058.600	12,7%	162,2
Uniqa životno osiguranje	1.838.016	2,3%	5,3	1.922.708	2,4%	5,5	1.905.092	2,2%	4,8
Uniqa neživotno osiguranje	10.489.185	13,1%	171,2	10.385.780	12,7%	161,3	11.464.985	13,2%	174,3
Merkur osiguranje	2.072.362	2,6%	6,7	930.025	1,1%	1,3	-	-	-
Atlas Life	368.560	0,5%	0,2	114.690	0,1%	0,0	-	-	-
Wiener Städtische životno osiguranje	3.023.397	3,8%	14,2	3.778.605	4,6%	21,4	4.266.001	4,9%	24,1
UKUPNO	80.163.336	100%	2.049,1	81.772.912	100%	2.013,0	86.829.419	100%	1.945,0

3.6 TRŽIŠNO UČEŠĆE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

Kada je u pitanju raspored tržišnog učešća društava, najveće tržišno učešće mjereno bruto fakturisanom premijom zadržalo je Lovćen osiguranje sa učešćem od 35,4% odnosno sa 30,7 mil. EUR bruto fakturisane premije, zatim slijede Sava osiguranje sa 14,7%, odnosno 12,8 mil. EUR bruto fakturisane premije, Uniqa neživotno osiguranje sa 13,2%, odnosno 11,5 mil. EUR bruto fakturisane premije, Generali osiguranje Montenegro sa 12,7%, odnosno 11,1 mil. EUR bruto fakturisane premije, Grawe osiguranje sa 7,9% (6,9 mil. EUR), Swiss osiguranje sa 6,4% učešća (5,5 mil. EUR), Wiener Städtische životno osiguranje sa 4,9% (4,3 mil. EUR), Lovćen životna osiguranja sa 2,5% (2,1 mil. EUR) i Uniqa životno osiguranje sa 2,2% (1,9 mil. EUR).

⁸ HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

Grafik 5. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanj premiji u 2018. godini

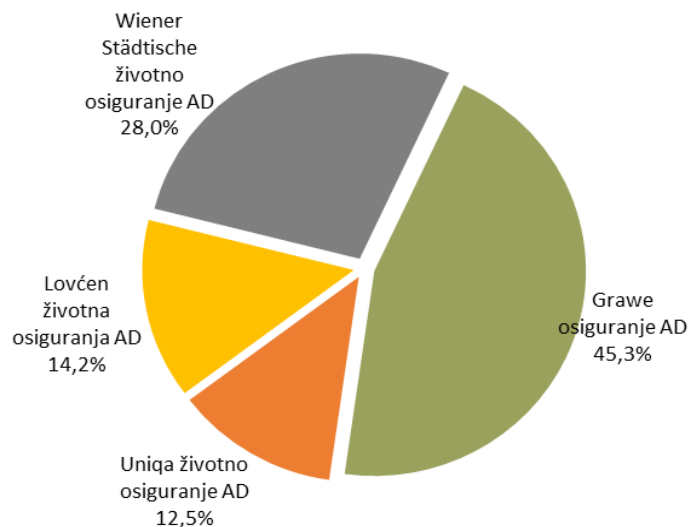

Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji životnog osiguranja

Posmatrano prema strukturi tržišnog učešća društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja, u 2018. godini najveće učešće od 45,3% premije životnih osiguranja je ostvarilo Grawe osiguranje. Drugo društvo po visini tržišnog učešća je bilo Wiener Städtische životno osiguranje sa 28%, zatim slijede Lovćen životna osiguranja sa učešćem od 14,2% i Uniqa životno osiguranje sa 12,5%.

Od društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanj premiji životnih osiguranja ostvarilo je Lovćen životna osiguranja za 4,5 procentnih poena (u 2017. godini iznosilo je 9,7%), Grawe osiguranje za 2,6 pp (u 2017. godini 42,7%) i Wiener Städtische životno osiguranje za 1,3 pp (u 2017. godini 26,7%), dok je do pada došlo kod Uniqa životno osiguranje za 1,1 pp.

Grafik 6. Učešće društava u bruto fakturisanj premiji životnog osiguranja u 2018. godini

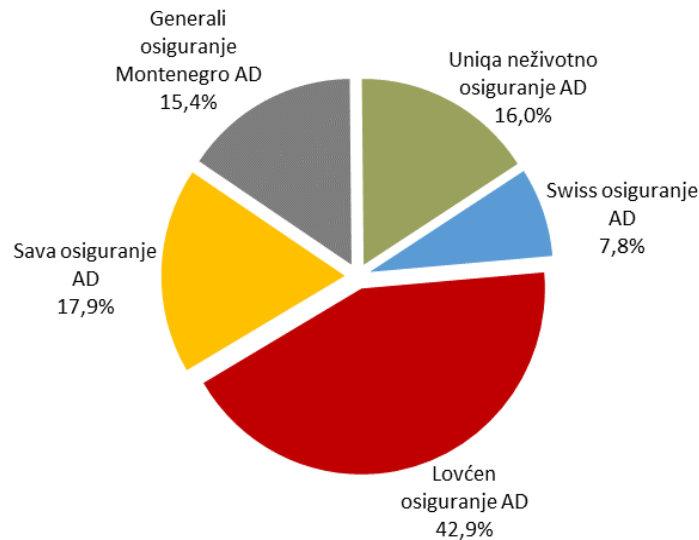

Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji neživotnog osiguranja

U bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće od 44,9% i dalje ima Lovćen osiguranje. Nadalje, vodeća društva prema tržišnom učešću u ovom segmentu su: Sava osiguranje sa učešćem od 17,9%, Uniqa neživotno osiguranje sa 16%, Generali osiguranje Montenegro sa 15,4%, i Swiss osiguranje sa 7,8%.

Od društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja ostvarilo je Swiss osiguranje za 1,7 procentnih poena (u 2017. iznosilo je 6,1%) i Uniqa neživotno osiguranje za 0,7 pp (u 2017. godini iznosilo je 15,4%), dok je do pada došlo kod Lovćen osiguranja (za 1,3 pp), Generali osiguranje Montenegro (za 0,6 pp) i Sava osiguranje za 0,4 pp).

Grafik 7. Učešće društava u bruto fakturisanomj premiji neživotnog osiguranja u 2018. godini

3.7 OBAVEZNA OSIGURANJA U SAOBRAĆAJU⁹

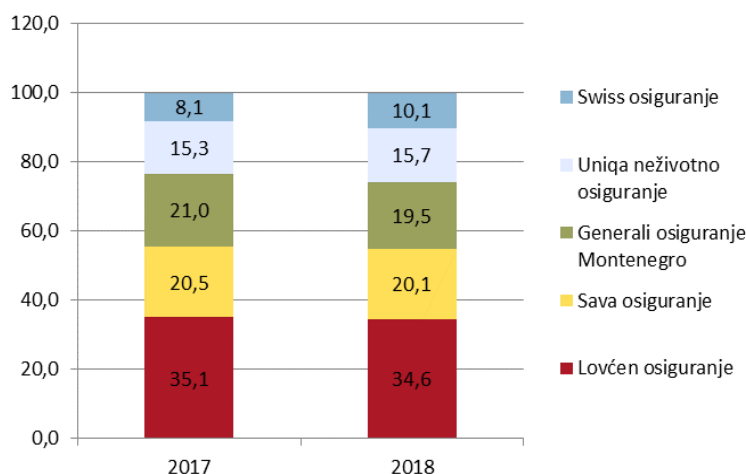
Ukupna bruto fakturisana premija obaveznih osiguranja u saobraćaju u 2018. godini je iznosila 37,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 5% u odnosu na 2017. godinu kada je iznosila 36 mil. EUR. Do rasta premije obaveznih osiguranja u saobraćaju došlo je iz razloga rasta bruto fakturisane premije kod 3 od 4 obavezne vrste osiguranja u saobraćaju i to: obaveznog osiguranja putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode za 2,7%, obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima za 5,6% i obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima za 10,2% u odnosu na 2017. godinu. Bruto fakturisana premija za obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima smanjila se za 22,2% u odnosu na 2017. godinu. Učešće bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja u 2018. godini je iznosilo 52,8%, a u ukupnoj bruto fakturisanomj premiji 43,5%.

⁹ Definisana Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 44/12).

Tabela 12. **Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2017. i 2018. godini**

Obavezna osiguranja u saobraćaju	2017		2018		Index 2018/2017
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Obavezno osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode	385.727	1,1%	396.284	1,0	102,7
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima	34.647.750	96,3%	36.581.228	96,8	105,6
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima	700.400	1,9%	544.813	1,4	77,8
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima	227.083	0,6%	250.179	0,7	110,2
UKUPNO	35.960.961	100%	37.772.504	100	105,0

U strukturi premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2018. godini najveći udio ostvarilo je obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima koje čini 96,8%, dok je isto činilo 96,3% ukupne premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2017. godini.

Grafik 8. **Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2017. i 2018. godinu**

3.8 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA, POSREDOVANJA U OSIGURANJU

Društva za zastupanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove pokretanja, predlaganja, pripreme i zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravača. Tokom 2018. godine, društva za zastupanje u osiguranju su ukupno zaključila 119.872 polisa osiguranja, što je za 9,5% manje u odnosu na 2017. godinu i na navedeni način ugovorila bruto fakturisane premiju u iznosu od 17,7 mil. EUR, odnosno 20,4% bruto fakturisane premije na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja.

Banke koje su obavljale poslove zastupanja u osiguranju u toku 2018. godine su ugovorile 3,1 mil. EUR bruto fakturisane premije što je za 69,4% više u odnosu na 2017. godinu, odnosno 3,6% ukupne tržišne bruto premije na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja.

Zastupnici - preduzetnici u osiguranju koji obavljaju poslove zastupanja u osiguranju su u 2018. godini zaključili 15 polisa osiguranja, odnosno ugovorili 3,8 hilj. EUR bruto premije osiguranja.

Društva za posredovanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove dovođenja u vezu osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja sa društvom za osiguranje radi zaključenja ugovora o osiguranju, pripremne poslove u cilju zaključenja ugovora o osiguranju i pružanje pomoći pri ostvarivanju prava iz ugovora o osiguranju, naročito pri rješavanju odštetnih zahtjeva prema društvu za osiguranje. Tokom 2018. godine, društva za posredovanje na crnogorskom tržištu osiguranja su posredovala u zaključivanju 13.791 ugovora o osiguranju i posredovala u ugovaranju bruto premije osiguranja u iznosu od 8,2 mil. EUR. Učešće bruto premije osiguranja koja je ugovorena posredovanjem ovih društava u ukupnoj tržišnoj premiji osiguranja u 2018. godini je iznosilo 9,5%.

Tabela 13. **Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2018. godini**

	Broj polisa neživotnog osiguranja	Broj polisa životnog osiguranja	BFP neživotnog osiguranja (EUR)	BFP životnog osiguranja (EUR)
Društva za zastupanje u osiguranju	94.631	13.799	11.472.215	6.212.127
Društva za posredovanje u osiguranju	2.678	11.113	4.790.810	3.418.801
Zastupnici - preduzetnici	15	0	3.823	0
Banke	9.361	9.542	1.864.509	1.239.326
UKUPNO	106.685	34.454	18.131.357	10.870.253

IV STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2018. godine, iznosila je 212 mil. EUR, što predstavlja rast od 2,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2017. godine. U strukturi aktive najznačajniju kategoriju predstavljaju „dugoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 65,1%, zatim slijede kratkoročna finansijska ulaganja sa učešćem od 10,6% i „kratkoročna sredstva“ sa učešćem od 10,1%.

Tabela 14. **Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine**

	2017 ¹⁰		2018		Index 2018/2017
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Nematerijalna imovina	576.933	0,3%	719.811	0,3%	124,8
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	10.453.302	5,0%	10.158.140	4,8%	97,2
Dugoročna finansijska ulaganja	144.057.021	69,5%	138.117.526	65,1%	95,9
Kratkoročna finansijska ulaganja	12.414.385	6,0%	22.535.313	10,6%	181,5
Kratkoročna sredstva	20.328.284	9,8%	21.458.780	10,1%	105,6
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama	9.793.741	4,7%	9.036.612	4,3%	92,3
Aktivna vremenska razgraničenja	9.445.640	4,6%	9.862.531	4,7%	104,4
Ostalo	107.224	0,1%	112.157	0,1%	104,6
UKUPNO	207.176.530	100	212.000.871	100	102,3

Kategorija „kratkoročna finansijska ulaganja“ koja je na kraju 2018. godine iznosila 22,5 mil. EUR u najznačajnijoj mjeri ostvarila je rast od 81,5%, odnosno u apsolutnom iznosu rast od 10,1 mil. EUR, dok je sa druge strane kategorija „dugoročna finansijska ulaganja“ ostvarila pad od 4,1% odnosno pad od 5,9 mil. EUR u poređenju na 31. 12. 2017. godine. S obzirom da je jedan dio dugoročnih obveznica, u okviru „dugoročnih finansijskih ulaganja“ na 31. 12. 2018. godine, dospjelo na naplatu u roku kraćem od godinu dana društva su u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima izvršila reklasifikaciju dugoročnih obveznica u kratkoročne pa je to u najvećoj mjeri uticalo na povećanje „kratkoročnih finansijskih ulaganja“ i smanjenje „dugoročnih finansijskih ulaganja“ u odnosu na 31. 12. 2017. godine.

Na 31. 12. 2018. godine kategorija „kratkoročna finansijska ulaganja“ značajno je doprinijela rastu ukupne vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja sa rastom od 81,5%, i to posebno rastom kratkoročnih ulaganja u obveznice emitovane od strane Crne Gore koje su na 31. 12. 2018. godine iznosile 16,2 mil. EUR (71,9% kratkoročnih finansijskih ulaganja) što je za 15,5 mil. EUR više u odnosu na 31. 12. 2017. godine. Istovremeno kratkoročni depoziti i druga kratkoročna finansijska ulaganja (28,1% kratkoročnih finansijskih ulaganja) ostvarili su pad za 45,3%, odnosno za 5,4 mil. EUR. Kratkoročna ulaganja u obveznice Crne Gore društava za životno osiguranje su iznosila 3,8 mil. EUR, a društava za neživotna osiguranja 12,4 mil. EUR.

¹⁰ Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2018. godinu.

Ukupna ulaganja u dugoročne hartije od vrijednosti su iznosila 124,4 mil. EUR što predstavlja 90,1% ukupne kategorije „dugoročna finansijska ulaganja” i ostvarila su pad od 3,5% u odnosu na 31. 12. 2017. godine. Dugoročna ulaganja u državne obveznice društava za životno osiguranje su iznosila 73,3 mil. EUR, a društava za neživotna osiguranja 51,1 mil. EUR. Pored trenda izuzetno visokog ulaganja u obveznice Države Crne Gore, crnogorsko tržište osiguranja karakteriše i izuzetno visoka koncentracija ulaganja društava za osiguranje u dugoročne obveznice čiji je emitent Država Crna Gora u respektivnom investicionom portfoliju tržišta, tako da obveznice Države Crne Gore na dan 31. 12. 2018. godine ostvaruju izuzetno visoko učešće u ukupnim dugoročnim finansijskim ulaganjima crnogorskog tržišta osiguranja, na nivou od 88,7%.

Kategorija „kratkoročna sredstva” je na dan 31. 12. 2018. godine zabilježila rast od 5,6%, odnosno za 1,1 mil. EUR, koji je generisan rastom gotovinskih sredstava (23,8% sredstava kratkoročnih sredstava) za 62,6%, odnosno za 2 mil. EUR u odnosu na 31. 12. 2017. godine, dok su kratkoročna potraživanja (76,2% kratkoročnih sredstava) ostvarila pad za 4,9%, odnosno za 834 hilj. EUR.

Na dan 31. 12. 2018. godine, rastu ukupne aktive doprinio je i rast kategorije „aktivna vremenska razgraničenja” za 4,4% odnosno 417 hilj. EUR i kategorija „nematerijalna imovina” za 24,8% odnosno za 143 hilj. EUR u odnosu na 31. 12. 2017. godine. Istovremeno je pad ostvarila kategorija „udio reosiguravača u tehničkim rezervama” za 7,7% odnosno za 757,1 hilj. EUR, kao i kategorija „nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja” za 2,8% odnosno za 295,2 hilj. EUR.

Društva su na dan 31. 12. 2018. godine ukupno uložila 140,6 mil. EUR u dugoročne i kratkoročne državne obveznice, što predstavlja 66,3% ukupne aktive i to ukazuje na izuzetno visoku koncentraciju ulaganja u državne obveznice. Ukupna ulaganja u državne obveznice drugih zemalja iznose 1,9 mil. EUR, što čini 1,4% ukupnih ulaganja u državne obveznice na 31. 12. 2018. godine, dok ulaganja u državne obveznice Crne Gore iznose 138,7 mil. EUR, odnosno 98,6% ukupnih ulaganja u državne obveznice.

Tabela 15. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivi sektora osiguranja na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine

Društvo za osiguranje	31. 12. 2017.		31. 12. 2018.	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Lovćen osiguranje	56.253.110	27,2%	50.332.909	23,7%
Lovćen životna osiguranja	6.150.003	3,0%	7.042.709	3,3%
Sava osiguranje	23.036.712	11,1%	24.107.226	11,4%
Swiss osiguranje	6.842.136	3,3%	8.233.812	3,9%
Grawe osiguranje	51.301.863	24,8%	54.974.968	25,9%
Atlas life osiguranje	814.186	0,4%	-	0,0%
Uniqa neživotno osiguranje	16.636.989	8,0%	16.909.818	8,0%
Uniqa životno osiguranje	11.062.992	5,3%	11.436.531	5,4%
Generali osiguranje Montenegro	23.724.075	11,5%	24.854.296	11,7%
Wiener Städtische životno osiguranje	11.354.464	5,5%	14.108.603	6,7%
UKUPNO	207.176.530	100%	212.000.871	100%

Najveću zastupljenost u ukupnoj aktivi ima Grawe osiguranje (25,9%), Lovćen osiguranje (23,7%), Generali osiguranje Montenegro (11,7%) i Sava osiguranje (11,4%).

V STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2018. godine iznosila je 212,2 mil. EUR, što predstavlja rast od 2,3% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2017. godine.

Tabela 16. **Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine**

	2017 ¹¹		2018		Index 2018/2017
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osnovni kapital i rezerve	59.341.111	28,6%	60.413.501	28,5%	101,8
Rezervisanja	123.564.388	59,6%	129.263.217	61,0%	104,6
Kratkoročne obaveze	11.169.327	5,4%	20.071.629	9,5%	179,7
Dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja	11.758.344	5,7%	521.366	0,2%	4,4
Pasivna vremenska razgraničenja	1.343.360	0,6%	1.731.158	0,8%	128,9
UKUPNO	207.176.530	100%	212.000.871	100%	102,3

Najveći rast u apsolutnom iznosu, u okviru ukupne pasive društava za osiguranje u 2018. godini ostvarila je kategorija „kratkoročne obaveze“, koja se odnosi na obaveze iz poslova osiguranja, kao i na obaveze iz finansiranja, je ostvarila rast u odnosu na 2017. godinu za 8,9 mil. EUR, odnosno za 79,7%. Značajan rast je ostvaren iz razloga što je dio dugoročnih obaveza, u okviru kategorije „dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja“ na 31. 12. 2018. godine, dospio na naplatu u roku kraćem od godinu dana i društva su u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima izvršila reklasifikaciju dugoročnih obaveza u kratkoročne obaveze pa je to u najvećoj mjeri uticalo na povećanje „kratkoročnih obaveza“ i smanjenje „dugoročnih obaveza iz finansiranja i poslovanja“ u odnosu na 31. 12. 2017. godine.

Značajan rast je ostvarila i kategorija „rezervisanja“, koja obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl., i to u iznosu od 5,7 mil. EUR, odnosno za 4,6% u odnosu na 31. 12. 2017. godine.

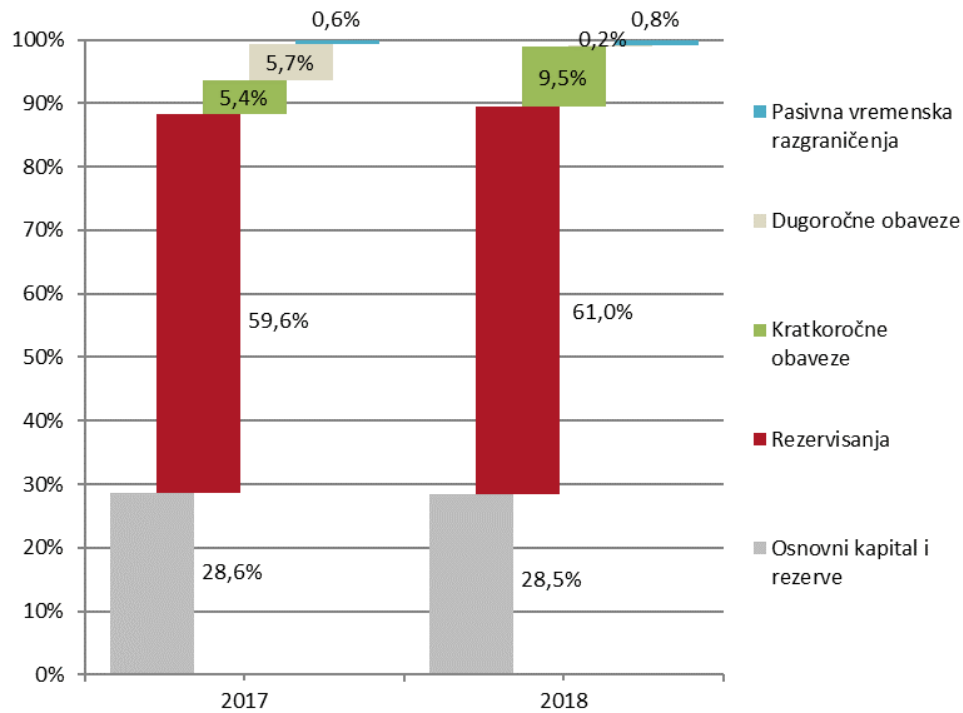
Takođe, rast je ostvarila i kategorija „osnovni kapital i rezerve“ u apsolutnom iznosu od 1,1 mil. EUR, odnosno za 1,8% u odnosu na 2017. godinu, što je u najvećoj mjeri rezultat ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u 2018. godini u iznosu od 7,1 mil. EUR¹². Rast je ostvarila i kategorija „pasivna vremenska razgraničenja“ i to za 387,8 hilj. EUR u odnosu na 2017. godinu, odnosno za 28,9%.

Kategorija „dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja“ je smanjena za apsolutni iznos od 11,2 mil. EUR u odnosu na 2017. godinu, odnosno za 95,6%.

¹¹ Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2018. godinu.

¹² Efekat pozitivnog finansijskog rezultata na rast ove kategorije umanjen je kao rezultat smanjenja iznosa ukupnog osnovnog kapitala tržišta osiguranja za 3,2 mil. EUR u odnosu na 2017. godinu zbog prestanka poslovanja jednog društva za životno osiguranje.

Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine

5.1 TEHNIČKE REZERVE

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

U skladu sa Zakonom o osiguranju i podzakonskim aktima, društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu osiguranja su dužna da formiraju sljedeće vrste tehničkih rezervi:

- *Rezervu za prenosnu premiju* koja se formira iz ukupne premije za svaku vrstu osiguranja i to srazmjerno vremenu trajanja osiguranja i koja služi za pokriće obaveza iz osiguranja koje će nastati u narednom obračunskom periodu;
- *Rezerve za štete* koje se formiraju u visini procijenjenih iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. U slučaju da se štete za pojedine vrste osiguranja pojavljuju u obliku rente, rezervisane štete se formiraju u kapitalizovanom iznosu koji predstavlja iznos svih budućih obaveza;
- *Rezerve za bonuse i popuste* koje se formiraju do nivoa naknada i drugih isplata na koje osiguranici i drugi korisnici osiguranja imaju pravo, a proizilaze iz prava na učešće u dobiti ili drugih prava po ugovoru o osiguranju – *bonus*, prava na djelimično umanjeње premije – *popust* i prava na naknadu dijela premije nastalog usljed nekorišćenja perioda osiguravajućeg pokrivača zbog prijevremenog okončanja ugovora – *otkaz*;

- *Rezerve za izravnanje rizika* koje su u obavezi da formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove osiguranja kredita. Ove rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranja;
- *Druge tehničke rezerve* koje se utvrđuju u odnosu na nivo procijenjenih budućih obaveza i rizika od velikih šteta prouzrokovanih zemljotresom, poplavom, šteta iz osiguranja od odgovornosti za nuklearne štete, odgovornosti proizvođača farmaceutskih proizvoda, kao i drugih obaveza;
- *Matematička rezerva* koja se obrazuje u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva za osiguranje umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor;
- *Posebne tehničke rezerve* koje formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih osiguranja kod kojih osiguranik preuzima na sebe investicioni rizik;
- *Rezerve za neistekle rizike*¹³ obrazuju se za pokriće obaveza iz osiguranja koje nastaju u narednom periodu po ugovorima o osiguranju iz tekućeg perioda, odnosno za pokriće očekivanog iznosa šteta i troškova u narednom periodu ako taj očekivani iznos prelazi iznos rezervi za prenosne premije.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2018. godine na nivou svih društava za osiguranje iznosile su 128,5 mil. EUR, što predstavlja rast od 4,9% u odnosu na dan 31. 12. 2017. godine.

Tabela 17. **Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine**

Tehničke rezerve	2017		2018		Index 2018/2017
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Rezerve za prenosne premije	30.832.186	25,2%	32.618.242	25,4%	105,8
Rezerve za štete	40.087.969	32,7%	37.962.595	29,5%	94,7
Rezerve za bonuse i popuste	-	-	146.134	0,1%	-
Rezerve za izravnanje rizika	936.958	0,8%	1.326.184	1,0%	141,5
Druge tehničke rezerve	7.300 ¹⁴	0,01%	7.300	0,01%	100,0
Matematička rezerva	49.846.528	40,7%	55.823.545	43,4%	112,0
Rezerve za neistekle rizike	778.958	0,6%	613.886	0,5%	78,8
UKUPNO	122.489.899	100%	128.497.886	100%	104,9

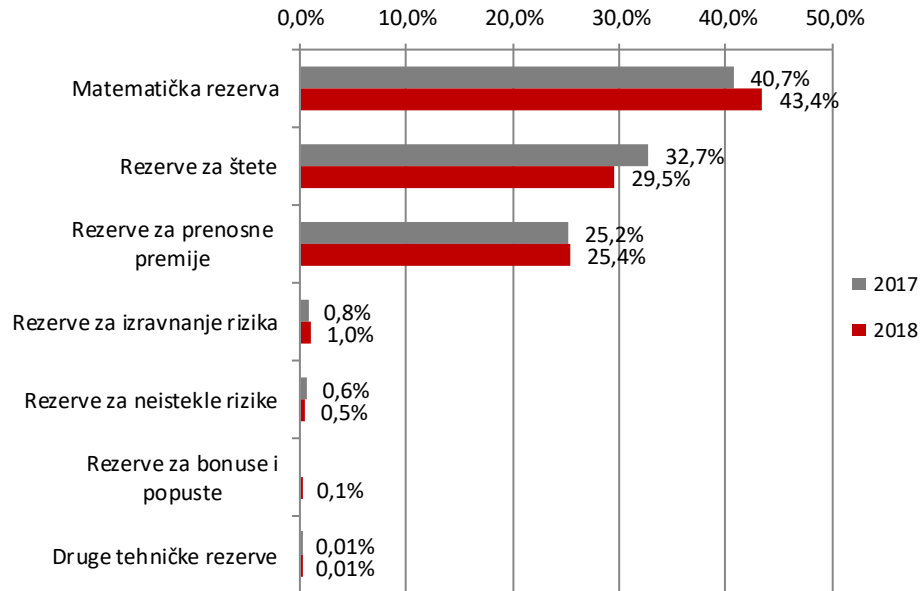
Najveći udio od 43,4% u ukupnim tehničkim rezervama društava za osiguranje na kraju 2018. godine ostvarila je matematička rezerva i to u iznosu od 55,8 mil. EUR, zatim rezerve za štete koje su iznosile 38 mil. EUR (29,5% ukupnih tehničkih rezervi), dok su rezerve za prenosne premije iznosile 32,6 mil. EUR (25,4% ukupnih tehničkih rezervi).

¹³ Agencija za nadzor osiguranja je na osnovu Zakona o osiguranju izradila i na Savjetu Agencije usvojila *Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za neistekle rizike* ("Sl. list CG", br. 054/18), objavljen dana 31. 07. 2018. godine sa primjenom na godišnji obračun za 2018. godinu. Zahtjev za formiranjem ovih rezervacija proizilazi iz primjene Međunarodnog računovodstvenog standarda 4, kojim se zahtijeva da osiguravač vrši testiranje adekvatnosti obaveza (LAT = Liability Adequacy Test) na način što se procjenjuje da li su njegove obaveze po osnovu osiguranja adekvatne, korišćenjem aktuelne procjene budućih tokova gotovine po osnovu ugovora o osiguranju.

¹⁴ Društva za osiguranje su u 2017. godini formirala *rezerve za neistekle rizike* u iznosu od 778.958 EUR, međutim kako je *Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za neistekle rizike* usvojen i objavljen u 2018. godini ove rezerve su u Izveštaju o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2017. godinu prikazane u okviru kategorije *druge tehničke rezerve*.

Najveći rast u odnosu na 2017. godinu ostvarila je matematička rezerva za 6 mil. EUR (12%), kao i rezerve za prenosne premije za 1,8 mil. EUR odnosno 5,8% i rezerve za izravnjanje rizika za 389,2 hilj. EUR odnosno za 41,5%, dok su druge tehničke rezerve ostale na istom nivou. Istovremeno, u okviru tehničkih rezervi pad su ostvarile rezervisane štete za 2,1 mil. EUR (5,3%) i rezerve za neistekle rizike za 165 hilj. EUR (21,2%). EUR. U 2018. godini društva su formirala rezerve za bonuse i popuste u iznosu od 146,1 hilj. EUR.

Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine

Posmatrano prema grupama osiguranja, *bruto tehničke rezerve* su na dan 31. 12. 2018. godine na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosile 70,8 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 61,2 mil. EUR, što ukazuje da je udio reosiguravača iznosio 12,3% (odnosno 8,7 mil. EUR). Vrijednost *bruto tehničkih rezervi* neživotnih osiguranja je manja u odnosu na kraj 2017. godine za 0,4%, odnosno za 273,2 hilj. EUR, dok se vrijednost *neto tehničkih rezervi* ove grupe osiguranja povećala za 0,7%, odnosno za 443,4 hilj. EUR.

Bruto tehničke rezerve na nivou društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja su iznosile 57,6 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 57,3 mil. EUR. Navedeno ukazuje da je udio reosiguravača u *bruto tehničkim rezervama* životnih osiguranja iznosio 0,6% (odnosno 345,9 hilj. EUR). Vrijednost *bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja* je porasla u odnosu na 2017. godinu za 12,2%, odnosno za 6,3 mil. EUR. Takođe, vrijednost *neto tehničkih rezervi* ove grupe je porasla za 12,4%, odnosno za 6,3 mil. EUR.

Tabela 18. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine

Grupa osiguranja	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Životno osiguranje	57.297.837	48,0%	57.643.716	44,9%
Neživotno osiguranje	62.163.438	52,0%	70.854.170	55,1%
UKUPNO	119.461.275	100%	128.497.886	100%

VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVI

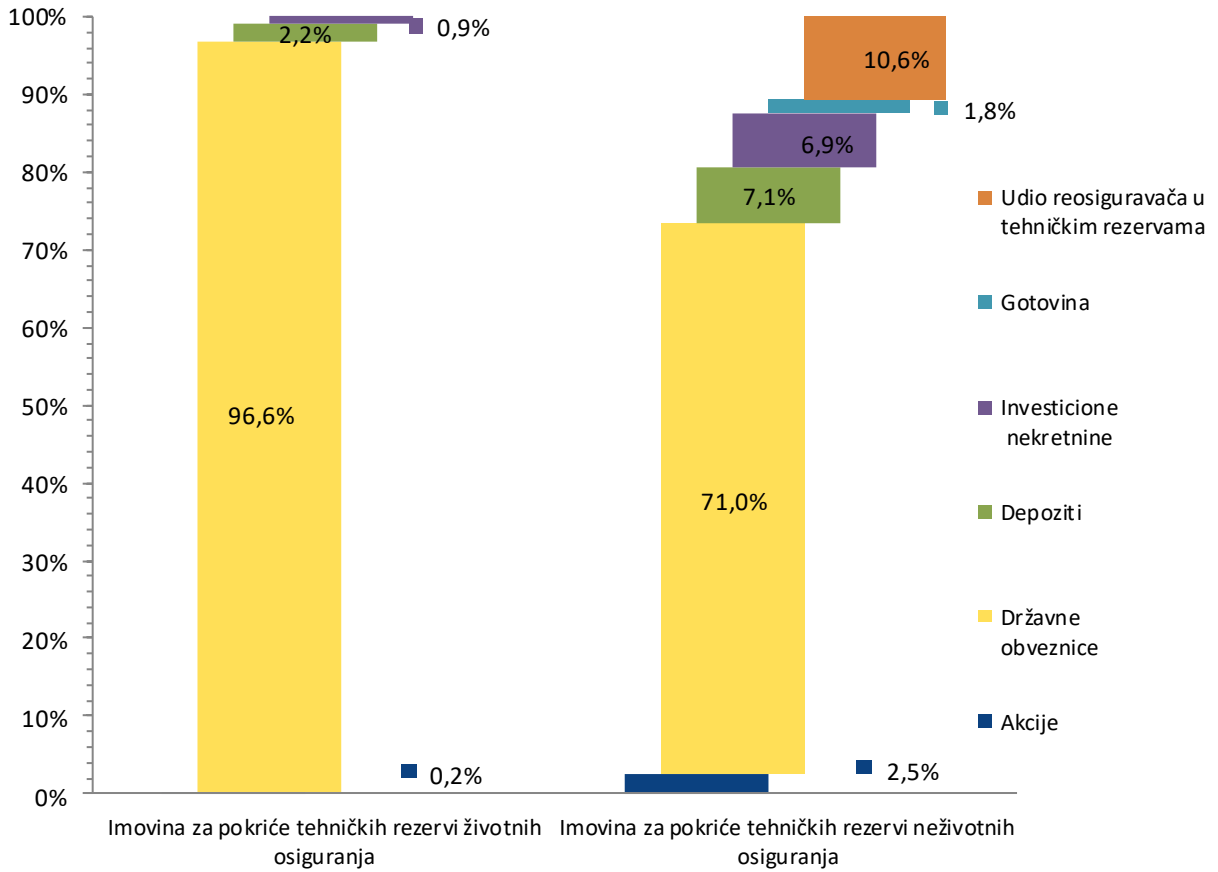
Zakon o osiguranju i Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društva za osiguranje propisuju oblike imovine u koje se mogu plasirati sredstva tehničkih rezervi društava za osiguranje, kao i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja tih sredstava. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta osiguranja ukazuje da su sva društva za osiguranje na kraju 2018. godine obezbijedili pokrivenost bruto tehničkih rezervi iznad zahtjevanog nivoa u skladu sa zakonskom regulativom.

Na dan 31. 12. 2018. godine traženo pokriće bruto tehničkih rezervi iznosilo je 128,5 mil. EUR. Društva za osiguranje, za pokriće bruto tehničkih rezervi, ukupno su uložila 136,2 mil. EUR, odnosno 7,7 mil. EUR ili 6% više od traženog pokrića.

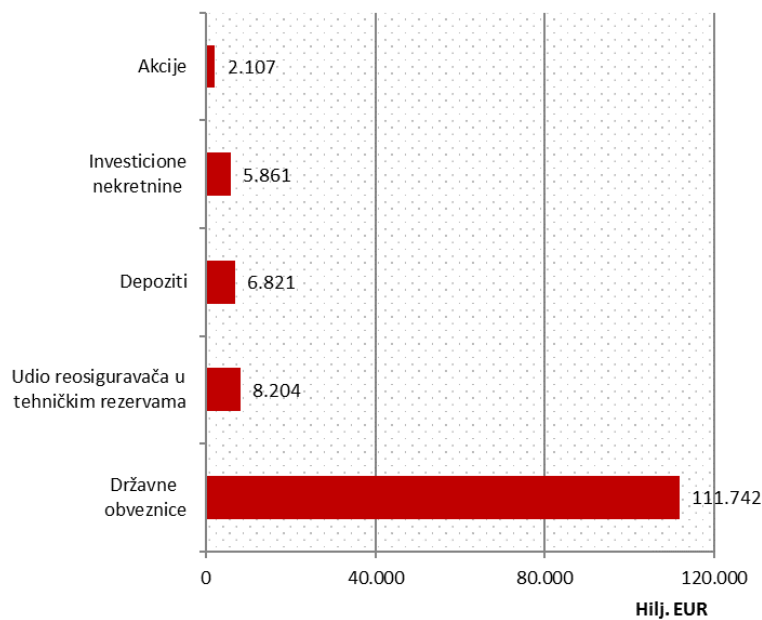
Društva za životno osiguranje su u propisane oblike imovine, uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom, plasirala 58,9 mil. EUR sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja (102,2% ukupnih bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja su, u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društva za osiguranje, izvršila ulaganje i deponovanje sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 77,2 mil. EUR (109% ukupnih bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

Analiza strukture ulaganja i deponovanja ukupnih sredstava tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na dan 31. 12. 2018. godine ukazuje da su najveći udio od 82,1% (2017. - 80%) ostvarila ulaganja u državne obveznice, koja su iznosila 111,7 mil. EUR. Naime, društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi 56,9 mil. EUR uložila u državne obveznice, dok su društva za neživotno osiguranje u ovaj oblik imovine uložila 54,8 mil. EUR. Udio reosiguravača u tehničkim rezervama kao dozvoljeni oblik ulaganja sredstava tehničkih rezervi, ostvario je učešće od 6% ili 8,2 mil. EUR, depoziti u bankama učešće od 5% ili 6,8 mil. EUR (životna osiguranja su deponovala sredstva u iznosu od 1,3 mil. EUR u banke, dok su neživotna osiguranja deponovala iznos od 5,5 mil. EUR), investicione nekretnine od 4,3% ili 5,9 mil. EUR, akcije od 1,5% tj. 2,1 mil. EUR, dok je gotovina iznosila 1,4 mil. EUR i učestvovala sa 1%.

Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine

Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2018. godine

VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU

Sektor osiguranja je u 2018. godini ostvario pozitivan neto rezultat za poslovnu godinu u iznosu od 7,1 mil. EUR. U 2018. godini pozitivno je poslovalo svih devet društava za osiguranje u Crnoj Gori.

VIII POKAZATELJI POSLOVANJA

8.1 ADEKVATNOST KAPITALA I SOLVENTNOST

Društvo za osiguranje je dužno da, u skladu sa Zakonom o osiguranju, održava kapital na nivou adekvatnom obimu i vrstama poslova osiguranja koje obavlja. Kako bi društvo bilo kapitalno adekvatno mora ispunjavati tri uslova propisana Zakonom o osiguranju:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2018. godine svih devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno.

Solventnost osiguravača predstavlja njegovu sposobnost da raspoloživim novčanim sredstvima podmiri sve svoje obaveze u rokovima njihovog dospjeća. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na 31. 12. 2018. godine je ostvario prosječnu vrijednost od 1,8.

Tabela 19. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2017. godine i na 31. 12. 2018. godine

Pokazatelj solventnosti	2017	2018
Život	1,9	2,2
Neživot	1,8	1,6
Ukupno	1,8	1,8

8.2 REOSIGURANJE

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U toku 2018. godine premija prenijeta u reosiguranje ostvarila je pad od 6,4% u odnosu na 2017. godinu i iznosila je 12,8 mil. EUR (14,7% bruto fakturisane premije), kao i odobrena provizija od strane reosiguravača za 15,5% i iznosila je 2,1 mil. EUR. Učešće reosiguravača u bruto riješenim štetama (bez troškova rješavanja i isplate šteta) u 2018. godini je iznosilo 10 mil. EUR ili 23,9% iznosa bruto riješenih šteta na nivou tržišta, odnosno značajno je povećano za 127,8% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 20. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2017. i na dan 31. 12. 2018. godine

	2017	2018	Promjena %
	Iznos (EUR)	Iznos (EUR)	
Bruto fakturisana premija	81.772.912	86.829.419	6,2%
Premija prenijeta u reosiguranje	13.638.757	12.767.236	-6,4%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	2.533.145	2.141.045	-15,5%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	33.957.629	41.976.660	23,6%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	4.396.221	10.015.012	127,8%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	9.800.612	9.036.612	-7,8%

8.3 NETO MJERODAVNI TEHNIČKI REZULTAT I RENTABILNOST IMOVINE I SOPSTVENIH SREDSTAVA

Neto mjerodavni tehnički rezultat predstavlja pokazatelj adekvatnosti odnosno dovoljnosti premija za plaćanje šteta i za druge obaveze iz ugovora o osiguranju. Posmatrano na nivou svih društava koja se bave poslovima neživotnog osiguranja, vrijednost ovog pokazatelja kumulativno za sve vrste neživotnih osiguranja, na kraju 2018. godine je iznosila 0,65. Navedeno ukazuje da je za grupu neživotnog osiguranja visina mjerodavnih šteta u samopr održaju manja za 35% od mjerodavne tehničke premije u samopr održaju, odnosno da je neto mjerodavna tehnička premija bila dovoljna za izmirenje šteta i drugih obaveza iz ugovora o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2018. godine svih devet društava za osiguranje je ostvarilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Pokazatelj rentabilnosti imovine (ROA – povrat na aktivu), kao odnos neto rezultata i ukupne aktive društva za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na ukupnu aktivu, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd.

U 2018. godini na nivou cjelokupnog tržišta pokazatelj rentabilnosti imovine je iznosio 3,3%. Rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na kraju 2018. godine je iznosila 3,8% (2017. godine je iznosila 1,9%), dok je rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosila 3% (2017. godine je iznosila 2,1%).

Pokazatelj rentabilnosti vlastitih sredstava (ROE – prinos na kapital), kao odnos neto rezultata i kapitala društava za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na sopstvena sredstva. Takođe, na nivou cjelokupnog sektora osiguranja na kraju 2018. godine ostvaren je pozitivan prinos na kapital od 15,4% (2017. godine iznosio je 8,5%). Rentabilnost vlastitih sredstava (kapital i rezerve) društava za životno osiguranje iznosila je 21,9% (2017. godine je iznosila 8,1%), dok je kod društava za neživotno osiguranje iznosila 12,2% (2017. godine je iznosila 8,8%).

Tabela 21. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2018. godine

	Aktiva (EUR)	Kapital (EUR)	Neto dobit/gubitak za poslovnju godinu (EUR)	ROA	ROE
UKUPNO	212.000.871	45.813.080	7.057.196	3,3	15,4
Životna osiguranja	87.562.811	15.225.849	3.327.594	3,8	21,9
Neživotna osiguranja	124.438.060	30.587.231	3.729.602	3,0	12,2

8.4 LIKVIDNOST

Na dan 31. 12. 2018. godine svih devet društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna. Koeficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2018. godine na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori je iznosio 18,1 što ukazuje na dovoljnost likvidnih sredstava za izmirenje obaveza društava za osiguranje (dospjelih obaveza i obaveza koje dopijevaju u roku od 14 dana od dana utvrđivanja koeficijenta likvidnosti)¹⁵.

8.5 POKAZATELJI ŠTETA

Ažurnost u rješavanju šteta

Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ukupan broj šteta za rješavanje u 2018. godini je porastao za 9,9% i iznosio je 55.070, dok je u 2017. godini iznosio 50.104. Na nivou sektora osiguranja ostvaren je visok nivo ažurnosti u rješavanju šteta, jer je od ukupnog broja šteta za rješavanje 92,7% riješeno, što je na neznatno manjem nivou u odnosu na 2017. godinu kada je riješeno 93% šteta.

Posmatrano prema grupama osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja u 2018. godini je bio na nivou od 84,9% (2017. godine je iznosio 82,1%). Takođe, stepen ažurnosti u rješavanju šteta na nivou društava koja se bave djelatnošću neživotnih osiguranja je bio na visokom nivou i iznosio je 93,2% (2017. godine je iznosio 93,7%).

Tabela 22. **Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2018. godine**

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje od posljedica nezgode	11.600	12.197	95,1
Zdravstveno osiguranje	14.059	14.797	95,0
Osiguranje motornih vozila	3.904	4.233	92,2
Osiguranje šinskih vozila	1	1	100,0
Osiguranje vazduhoplova	4	5	80,0
Osiguranje plovnih objekata	1	2	50,0
Osiguranje robe u prevozu	121	124	97,6
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	318	381	83,5
Ostala osiguranja imovine	2.014	2.170	92,8
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	12.597	13.897	90,6
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	274	275	99,6
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	43	48	89,6
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	673	787	85,5
Osiguranje kredita	119	123	96,7
Osiguranje jemstva	7	10	70,0
Osiguranje finansijskih gubitaka	21	22	95,5
Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	-
Putno osiguranje	2.159	2.384	90,6
Druge vrste neživotnih osiguranja	376	381	98,7
Ukupno neživotna osiguranja	48.291	51.837	93,2

¹⁵ Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje („Sl. list CG“ br. 022/14).

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje života	1.937	2.271	85,3
Rentno osiguranje	38	39	97,4
Dopunsko osiguranje	771	923	83,5
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	-
Ukupno životna osiguranja	2.746	3.233	84,9
UKUPNO	51.037	55.070	92,7

Kvota šteta

Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja je pokazatelj koji predstavlja odnos bruto nastalih šteta (iznos bruto riješenih šteta +/- promjena iznosa rezervisanih šteta) i bruto zarađene premije osiguranja (mjerodavne premije) i ukazuje koliki se dio zarađene premije društva odnosi na izdatke za štete. Posmatrano na nivou djelatnosti neživotnih osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2018. godine 51,4% zarađene premije se odnosilo na bruto izdatke za štete.

Tabela 23. **Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine**

	Bruto nastale štete	Bruto zarađena premija	Bruto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	35.896.858	69.832.342	51,4

Neto kvota šteta neživotnih osiguranja predstavlja odnos iznosa neto nastalih šteta (zbir bruto riješenih šteta umanjениh za iznos udjela reosiguravača u riješenim štetama i promjene rezervisanih šteta umanjениh za udio reosiguravača u rezervisanim štetama) i neto zarađene premije (bruto fakturisana premija umanjena za premiju prenijetu u reosiguranje i korigovana za promjenu prenosne premije umanjene za udio reosiguravača). Ovaj pokazatelj na dan 31. 12. 2018. godine je iznosio 46,2%, i ukazuje da se 46,2% neto zarađene premije neživotnih osiguranja odnosilo na neto izdatke za štete.

Tabela 24. **Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine**

	Neto nastale štete	Neto zarađena premija	Neto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	26.637.098	57.691.545	46,2

Kvota troškova

Kvota troškova neživotnih osiguranja se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja i zarađene premije osiguranja.

Kada posmatramo po bruto principu, ovaj pokazatelj za neživotna osiguranja je na kraju 2018. godine iznosio 48%. Naime, troškovi iz poslova osiguranja neživotnih osiguravača čine 48% bruto zarađene premije, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja. Posmatrajući kvotu troškova neto od reosiguranja zaključuje se da se 55,2% neto zarađene premije na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja odnosi na troškove sprovođenja osiguranja i ostale troškove, doprinose i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja.

Tabela 25. **Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine**

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi	Zarađena premija	%
Bruto kvota troškova	33.512.875	69.832.342	48,0
Neto kvota troškova	31.838.892	57.691.545	55,2

Kombinovana kvota

Kombinovana kvota neživotnih osiguranja, kao zbir kvote šteta i kvote troškova, pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja sredstava, odnosno dovoljnost premije za pokriće izdataka za štete i troškove koji proizilaze iz poslova osiguranja. Na dan 31. 12. 2018. godine, posmatrano i na bruto i na neto principu izdaci društava za neživotno osiguranje po osnovu nastalih šteta, troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja čine 99,4%, odnosno 101,4% zarađene premije.

Tabela 26. **Kombinovana kvota neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2018. godine**

	Bruto %	Neto %
Kvota šteta	51,4	46,2
Kvota troškova	48,0	55,2
Kombinovana kvota	99,4	101,4

IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

- 1) *Biroa zelene karte;*
- 2) *Garantnog fonda;*
- 3) *Informacionog centra.*

Udruženjem - Nacionalnim Biroom osiguravača upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja u saobraćaju, uplaćuju doprinos Garantnom fondu iz premija obaveznih osiguranja u saobraćaju. Shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju sredstva Garantnog fonda koriste se za isplatu osigurane sume, odnosno naknadu štete oštećenim licima, i to:

- 1) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje nije bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju u skladu sa ovim zakonom;
- 2) zbog smrti, tjelesne povrede ili narušavanja zdravlja prouzrokovane upotrebom nepoznatog motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva;
- 3) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju sa društvom za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojim je pokrenut stečajni postupak ili postupak likvidacije;
- 4) u slučajevima iz čl. 34, 38 i 40 ovog zakona.

Iz sredstava Garantnog fonda nadoknađuju se i troškovi obrade i isplate odštetnih zahtjeva koji padaju na teret Garantnog fonda.

U 2018. godini ukupan iznos doprinosa koja društva za osiguranje uplaćuju Garantnom fondu iznosio je 1,41 mil. EUR, što je za 1,2% manje u odnosu na 2017. godinu kada je iznosio 1,43 mil. EUR. U toku 2018. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 1,03 mil. EUR, od čega je za štete u zemlji isplaćeno 937,5 hilj. EUR, a za štete u inostranstvu 76,5 hilj. EUR, dok je rente isplaćeno 15,4 hilj. EUR.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupno 793 šteta za rješavanje (177 šteta prenešeno je iz 2017. godine, 507 šteta prijavljeno u 2018. godini, a reaktivirano je 109 šteta), riješilo 657, od čega je 149 zahtjeva za isplatu štete odbijeno, a 508 šteta je isplaćeno.

Broj: 01-654/4-19
Podgorica, 27. 06. 2019. godine

Predsjednik Savjeta Agencije
Uroš Andrijašević